

GLAS

AKADEMSKI

LETO III. ŠTEV. 12.

LJUBLJANA, 5. APRILA 1935.

POMENKI O NEZNATNIH STVAREH.

Radi bi vam povedali sledečo, za ves naš svet poučno in veselo, čeprav malo težko zgodbo o dvestotisočih.

Bilo je v drugem ali tretjem mesecu akcije za univerzitetno knjižnico, ko so se že pričela prizadevanja, da bi se vstavil znesek, potreben za zidavo, v državni proračun. Toda ker bi bil boj lažji, če bi poleg države prispevala tudi banovina, smo poskusili doseči primeren prispevek tudi v banovinskem proračunu za leto 1934/35. Obiskali smo gospoda bana, gospoda podbana, gospode načelnike, svetnike in referente, napisali lepo vrsto vlog in 56 pisem, priložili vsakemu po nekaj potrebnih dokazov o potrebah in še fotografije, se spričo dokazane potrebe po zidavi še pogovorili o nazorih in prepričanjih in končno dosegli, da je banovinski svet soglasno sklenil, da da takoj 200.000 k zidavi. Tak znesek da bo dajal skozi deset let.

To je bilo lani v začetku februarja...

Na banovini so v svoji izkušeni videli, da 200.000 še dolgo ne bo zazidanih in so odločili, da naj se denar naloži v poseben fond s paragrafi, podpisi, skrbniki in hranilnico, kjer bodo mirno ležali in čakali tovarišije. Dokler pa ni fonda, je tudi 200.000 le na papirju. Do nadaljnih 200.000 je bilo leto časa, prav toliko in še več pa tudi za ustanovitev fonda.

Na univerzi so se v prvem hipu prvorojenca med doneski za knjižnico, ki je bil že na poti, razveselili; ker bi ga morala univerza nekoč itak adoptirati, ji je banovina že sedaj prepustila tudi skrb za njegovo usodo.

Bilo je v lanski zgodnji pomladi, ko so prišle zanj prve resne skrbi. Izprva je izgledalo, da bo z lahkoto zagledal luč sveta. Banovina naj bi ga preprosto dala, do zidave pa bi ga vzela pod streho Banovinska hranilnica. Njegovi uradni skrbniki so bili mirni. Njegovim mladim prijateljem pa ni dalo miru in šli so poizvedovat kako in kaj k učnjakom, ki jim je to življenjski kruh. Prvi je rekel modro:

»Fond? Fond se more osnovati le za dolge dobe, za 100 ali 150 let in njegova glavica mora ostati nedotaknjena!«

Beseda je bila težka kot gora, da se je mladim ljudem zvrtele. Torej so pogrešili! Toda saj so hoteli zidati z denarjem in posojilom še to leto in ne z obrestmi čez 150 let. Bili so prepadeni, da dva meseca niso upali niti misliti na fond in na nesrečo. Šele mnogo, mnogo kasneje so izvedeli, da so take postavbe menda res bile, toda pred dobrimi sto leti, tam okoli tisočosemstodesetega ali dvajsetega.

Takrat pa je tekel čas...

...Minila je pomlad, prišlo je poletje in z njim nova misel...

200.000 so pridružili še 300.000 in tem še 100.000 in predlagali visokemu senatu univerze, da s tem prične z zidavo. Kajti vprašali so drugega učnjaka, ki je potrdil misel, da ni treba fonda, če se denar kar zazida. Senat je predlog sprejel in sklenil, da bo zidal, nato spoznal, da se je preuranil, preklical sklep, toda znova sklenil in končno ne zidal.

...Tako je minilo poletje in čas je tekel dalje...

...Prišla je jesen in z njo vse večja skrb za 200.000...

Pred zimo se ne pričanja z zidavo, treba bo kljub vsemu osnovati fond. Zopet poizvedovanja, dokler ni tretji učnjak izgovoril odrešilne besede:

»Zakaj fond? Po mojem mnenju je stvar preprosta. Denar naj se naloži pri Banovinski hranilnici na knjižico z naslovom fonda za univerzitetno knjižnico, ban in rektor pa naj vesta vinkulirano besedo.«

Odleglo nam je. Odslej smo bili mirni in spokojni, le kakih dvajsetkrat smo še vprašali v pisarnah, če je denar že naložen. Vselej so nam lepo zagotovili, da bo. Med tem so se obljubljali milijoni za knjižnico, pripravljali že novi, še smejli načrti, banovina je mimogrede vstavila že novih 200.000 v svoj proračun, mi pa smo lepo na tihem praznovali obletnico ustanavljanja fonda.

...Tako je minevala zima in se vse hitreje približeval 31. marec, ko bi zapadlo 200.000...

Odločili smo se za resno intervencijo. Sedaj je novi rektor pozival strokovnjake. Sestavili naj bi pravila fonda. Bilo je koncem januarja. Prvi se je oprostil, ni imel časa. Drugi dva tedna ni odprl pisma, ker so mu na rektoratu dejali, da stvar ni nujna, in ko ga je odprl, se oprostil, ker ni spadala v njegovo stroko. Minul je februar. Iskali smo kjerkoli pravnik, ki bi bil sposoben, da bi sestavil pravila. Situacijo je rešil novi ban. Za univerzo nenavadno težaven problem obsega redko tipkano stran in pol s par paragrafi. Pravila so morala sedaj še v Beograd na potrditev! 5. marca so dospela tja in se kmalu vrnila. Poslan je bil le en izvod mesto treh. Ko je bilo tudi to urejeno, je stalo 200.000 v Beogradu pred ogromnim vprašanjem: kje jih bosta v enem tednu odobrila in podpisala dva ministra, notranji in finančni? V dneh, ki so polni skrbi za volitve in milijarde novega državnega proračuna, ki je stopil in veljavo dan za tem, ko bi propadlo naših 200.000.

Sedaj, ko je tekla voda v grlo in se je ta ali oni začel zavedati preteče sramote, so pričela skrbeti za teh 200.000 pisma, obiski, posredovanja, telefoni. Tudi mi smo jim šli na pomoč v Beograd. Našli smo jih na mizi nekega načelnika v finančnem ministertvu v družbi njegovega odklonilnega referata. Pravila fonda so sicer prešla notranjega ministra, toda tu, v finančnem ministertvu, je grozila našim 200.000 in vsem nadaljnim, ki bi še prišli do 2.000.000, smrt. Hudim naporom in energičnemu posredovanju ministra g. dr. Marušiča se je posrečilo, da so bili v zadnjem dnevu rešeni. Ko je pristal na fond finančni minister, je pozno popoldne, dobesedno v zadnji uri, njegova pravila odobrila in podpisal tudi notranji minister.

Brzjavna vest v Ljubljano je zaključila pestro zgodbo njihove bridke usode, ki naj bo nam vsem v pouk in svarilo.

Ko smo v soboto, 30. marca javili na univerzi, da je bil to jutro izdan nalog za izplačilo, nam je njen dobrodušni arhivar pripravil prvi smeh pri tej Kalvariji, ko je veselo in široko ugotovil:

»Ooo, sedaj imamo časa za izplačilo do 1. avgusta!«

In tako se bomo počasi začeli pripravljati, da

tam okoli zadnjih dni julija še poslednjič pomagamo na beli dan tem 200.000, ki jih je morda že davno z znano slovensko vestnostjo vplačalo naše ljudstvo kot svoj mali obulus, ki ga more dati za svojo kulturo.

SVOJE NAROČNIKE

prosimo, da poravnajo naročnino. Niti ne zavedajo se, koliko težav nam delajo z nerednim plačevanjem!

BEOGRAJSKA TEHNIKA.

Beograjski univerzitetni krogi so po svetovni vojni z nenavadno vneto skrbeli za materialni dvig svoje univerze. Skrbeli so za številčno bogat znanstveni naraščaj, za razkošne opreme njenih institutov, za bogate štipendije dijaštvu, za volila in raznovrstne podpore, skratka za vse, kar rabi univerza poleg delavnih profesorjev za res ugoden razvoj.

Predvsem pa so skrbeli za zidavo velikih univerzitetnih poslopij.

Pravijo, da današnja številčno zelo močna generacija beograjskih univerzitetnih profesorjev ne bo zapustila svojemu narodu velikega znanstvenega opusa, prav gotovo pa bo ostala v spominu kasnejših generacij zaradi tega, ker je znala izrabiti nenavadno ugoden gospodarski položaj, ki je nastal za nekdanjimi težkimi časi, ki jih je preživljala predvojna mala Srbija. Pozornemu motrilcu razvoja univerzitetnih razmer ne more uiti dejstvo, da sta imeli zagrebška in ljubljanska univerza v prvih dveh letih nove državne tvorbe v drž. proračunu višje zneske kot beograjska.

Kasneje so to seveda temeljito nadoknadili, da morejo danes zoperstaviti ljubljanski univerzi, ki ni skoro nič gradila iz državnega denarja, všteti že odobrenih 12.000.000 Din za novo pravno fakulteto, skupno celih 132 milijonov dinarjev, in da ni izključeno, da bodo to vsoto v prihodnjih letih dvignili blizu 200 milijonom, sodeč po načrtih, ki so jih predložili ministertvu prosvete.

Izmed vseh univerzitetnih poslopij je tehnična fakulteta ob Aleksandrovi cesti najogromnejša.

Na zunaj ne napravi ta kakih 130 do 150 m dolga stavba niti tako mogočnega vtisa, ker teži dvonadstropni kolos zaradi velikih dimenzij ves nekako v zemljo. Čisto drugačen pa je vtis, ko se stopi v avlo. Velikanski prostor zavzema ves osrednji trakt poslopja. Njegov tloris je 45×25 m, toda sega od pritličja do vključenega II. nadstropja s širokimi dvojnimi stopnjišči, obdan okoli in okoli z velikimi galerijami. Ta avla je največja zborovalna dvorana v državi. Že po velikosti enaka naši uniojski, ji njeni dve nadstropji galerij, slonečih na mogočnih stebrih, in lagodno se dvigajoča stopnjišča omogočajo, da sprejme na tisoče ljudi. Arhitektu je bilo pač najvažnejše vprašanje čim večje reprezentativnosti, pri čemer mu ni bilo treba paziti na sredstva. Govornik, ki bi stal na vrhu stopnjišča ali na srednji galeriji II. nadstropja bi imel krasen pregled poslušalcev. Posameznik se v tej avli kar izgubi.

Šele iz kotov tega osrednjega prostora vodijo široki in dolgi hodniki k uporabnim prostorom. Poslopje ima 206 sob, oziroma dvoran in preda-

valnic; zidano je nekako v vidu dvojne črke T s krilnimi trakti in štirimi notranjimi dvorišči. S ceste izgleda, da ima dve nadstropji, iz notranjščine tri, ker so tla dvorišča nižja kot cestni nivo. Posamezni oddelki tehnike imajo svoje čisto ločene trakte. V pritličju je ob vsaki strani vhoda velika steklena razstavna dvorana. Pripravljeni sta pač kot stalni razstavi za studij potrebnih demonstracijskih objektov, katerih je res nekaj v desni dvorani, medtem ko v levi samevajo prazni razstavni pulti. V pritličju so sobe dekanata fakultete, sobe dekana in sekretarja in nekateri inštituti, predvsem pa ves elektrotehnični oddelek. V prvem nadstropju je v glavnem strojni oddelek, v drugem kemijski, gradbeni in arhitektura pa imata prostore deloma v prvem, deloma v drugem.

Za predavanja so na razpolago štiri velike amfiteatralne predavalnice, katerih vsaka je znatno večja od naše zbornice, ima nad 300 sedežev, 4 table, posebne profesorske kabinete, popolnoma ločene dohode za dijaštvo in profesorje (profesor vstopa v svoj kabinet ob predavalnici in v predavalnico iz drugega trakta kot študent, da je stik dijaka in profesorja pred ali po predavanju nemogoč). Poleg velikih pa je po vsem poslopju raztresana cela vrsta manjših predavalnic, da so oddelki tudi v tem oziru popolnoma samostojni. Razumljivo je, da je kar najboljšo preskrbljeno za prostore učnega osebja. Običajno so tik profesorjevega ali docentovega kabineta, ki se loči od ostalih prostorov, če že nima na vratih napis ali karte, po Wertheimovi ključavnici, večji prostori asistentov, skoro pri vsakem profesorjevem kabinetu jih je po več, nato delavni prostori za dijaštvo in predavalnice. Notranje opreme so pri profesorjih naravnost bogate, poleg pisalnih miz so v kabinetih garniture foteljev, divan itd., pri dijaštvu pa na posameznih oddelkih različne. Ena izmed posebnosti, ki jih pri nas ne poznamo, so visoki pulti z visokimi stolicami.

Široki hodniki so polni omaric za študentovo obleko ali potrebščine, na oddelku za arhitekturo slik vzhodnega stavbarstva, pri kemikih polic z velikimi 5 literskimi steklenicami z različnimi raznobarnimi tekočinami, na ostalih oddelkih pa z modeli iz stroke. Tu so v velikih steklenih omarah zanimivi modeli lokomotiv, mostov, žerjavov in podobno n. pr.: »Festes und bewegliches Auflager für eine Straßenbrücke von 50 m lichter Weite. Ausgeführt von J. Gollnow & Sohn, Stettin.« ali »Grösste Eisenbahn-Klappbrücke Europas« nekje iz Švedske v razmerju 1:25. Izgleda, da so dobavile vse te stvari, kot večino aparatov in opreme, reparacije, doli pa dosedaj še ni bilo priliko, da bi prevedli vsaj napise. Nekateri oddelki pa se pri svojem študiju opirajo tudi na konkretne primere in ne le modele vzorcev. Tako je ležala v oddelku zavoda za preizkušnjo materiala velika kovinska konstrukcija nekkih zlomljenih in zvitihih mostnih nosilcev. Spodaj se mnogo in raznovrstno gradi in zida, da je dovolj prilike za praktične preizkušnje.

Zanimivo je, da je na tehniki zelo dobro preskrbljeno za dijaštvo. Ko smo pred nekaj časom poročali o bogatih beograjskih klinikah, smo ugotovili zanemarjeno skrb za dijaštvo. Izgleda, da je na tehniki boljše. Dijaštvo ima na vsakem oddelku svoje posebne študijske prostore, ki jih pred motnjami varuje s kričečimi lepaki na vratih, kot je na primer ta-le:

»Ne uznemiravaj!

Diplomci elektro-mašinci!

Pod napisom je grozeče narisana ogromna mrtvaška glava z električno strelco.

V tem poslopju so sploh izredne varnostne mere. Odredbe izdajajo vse instance. Vse stene so polne debelo tiskanih objav:

»Zabranjeno je zadržavati se u auli i na stepenicama.«

Ali: da ne sme nihče čez uro ostajati v poslopju, da je med predavanjem prepovedan vstop v predavalnico, da ne pluj na tla in pazi na snago. Ali kratko: »Tišina.«

Poslopje je odprto dnevno od 7.—13. in od 13.45—19. Hodniki so opremljeni z velikimi električnimi urami, pred in po predavanjih zvoni. Zaradi velikih dimenzij poslopja se dijaštvo v njem popolnoma izgubi. Dolgi in samotni hodniki nekoliko zažive le ob pavzah, vidi pa se, da beograjska tehnika še dolgo ne bo imela toliko dijaštva, da bi izrabilo vso stavbo. Zato lahko najdejo v nji prostora tudi dijaški strokovni klubi, razni kurzi itd. V avli je cela vrsta razglasov o

raznih predavanjih in tečajih univ. profesorjev in docentov. Vstopnina 3, 2, 1 Din.

Poslopje je toplo pregreto, ima lift za 6 oseb in vse udobnosti modernih stavb. Poleg drugega tudi večjo telefonsko centralo in bife.

Grajeno je bilo med leti 1926 in 1928. Nismo mogli ugotoviti, kakšni so bili stavbni stroški, h katerim je država doslej prispevala iz svojih rednih letnih proračunov znesek 27.507.500 Din. Poslopje je sicer zidano dosti solidnejše kot beograjska univerzitetna biblioteka ali klinike, in tudi boljše vzdrževano, a ga kljub temu na pre mnogih mestih razjeda vlaga.

KAKO ŽIVI ŠTUDENT V CAMBRIDGEU.

Vladimir Pertot.

Otem vprašanju so različna mnenja.

»Sijajno!« bo vzkliknil brucius, navdušen nad prijetnim življenjem, ki mu ga nudi dobro organizirano študentsko mesto.

»Strašno,« je beseda, s katero označuje drugi ali tretji letnik vse posledice omejene svobode, ki mu jih nalagajo pedagoški zakoni države v državi.

Cambridge je eno najtipičnejših študentskih mest na svetu; živi samo za študente. To žrtvanje mesta znanosti se odraža predvsem v tem, da je za življenje Cambridge najdražje mesto v Angliji. Da bi pa študentje ne bili v večnih denarnih zadregah, uživajo v mestu neomejen kredit; vsak trgovec jim da vse na upanje, plača pa se ob priliki, ali pa pošlje trgovec ob koncu trimestra študentov račun v njegov college. To »kreditiranje« še poveča pasivo od univerzitetnih taks že itak otekelega študentovega budžeta.

Že skozi stoletja je univerzitetna oblast v Cambridgeu najvišja javna instance. Proktor, glava posebne univerzitetne policije, ima tudi nad civilnim delom prebivalstva Cambridgea večjo oblast kot mestna policija. Ne oziraje se na to, da ima neomejeno oblast nad 6000 študenti, ima tudi pravico, da izžene iz mesta kogarkoli izmed 60.000 civilnega prebivalstva. Za izgon zadostuje proktorjevo mnenje, da bivanje dotične osebe v mestu moti izvajanje vzgojne misije znanstvenega centra vzhodnega dela Anglije. Nobena nova trgovina se ne more odpreti brez proktorjevega odobrenja; en sam proktorjev dekret zadostuje, da se ustavi in zapre katerokoli obstoječe podjetje. Kontrola univerzitetne policije je izredno stroga, posebno pri plesih in javnih prireditvah sploh.

Strogo izvršitev in pokoravanje stoletnim zakonom nadzira univerza na ta način, da patrolira proktor, spremljan od dveh pomočnikov (bullers), navadno po osmi uri zvečer po mestu. Brez navedbe posebnih razlogov ima pravico, da vstopi v vsako hišo in pregleda vsako sobo. Toda danes že redko uporablja to svojo pravico, njegova policijska delavnost se omejuje na to, da nadzira, če nosijo študentje ob predpisanem času, to je po osmi uri zvečer, na predavanjih in ob vseh službenih stikih z univerzitetnimi glavarji, predpisano akademsko obleko. Ta uniforma sestoji iz historične črne toge, oblečene čez navadno obleko, ki seza do kolen, oziroma do tal, če ima dotičnik že diplomu. Črni kvadrat na glavi je neroden, da se pokrivajo z njim študenti le, če je proktor na vidiku. Kogar zasači proktor brez akademske obleke, mora plačati dovolj visoko denarno kazen. Najnižja je približno 50 dinarjev, toda ta znesek pod »oteževalnimi« okolnostmi lahko za tri do štirikrat naraste. Taka oteževalna okolnost je n. pr., če se študent na proktorjev poziv ni ustavil, ampak zbežal. V takem trenutku pričetna proktorjeva pomočnika s pogonom. Prvi je trenirani tekač, drugi bivši bokser. Česar ne more doseči pri nediscipliniranem, samozavestnem studiosusu prvi, doseže drugi kljub cilindru, ki ga mora imeti vedno na glavi pri izvrševanju svoje profesije. Toda v Cambridgeu je vedno par nacionalnih pa tudi internacionalnih mojstrov, da prede včasih trda bullerjema, če ju proktor nažene nanje.

Nošnja akademske obleke se posebno strogo kontrolira ponoči. Kajti ob začetku dneva morajo biti vsi študenti v svojih collegih, če niso dobili od svojega tutorja (univerzitetni častnik, ki skrbi za moralni napredek študenta) posebnega dovoljenja za kasnejši povratek. Ker nosijo vsi študenti sive hlače in rjavo bluzo — nepredpisana, toda trdo ukoreninjena angleška navada —

jih proktor spozna, tudi če ne nosijo akademske obleke. Pa tudi, če bi prišel kdo na misel, da se obleče »civilno«, bi ga bullerja prepoznala, ker poznata po videzu večino študentov. Biti ujet brez dovoljenja po polnoči na cesti ali pa oditi brez posebne odobritve več kot 20 milj od Cambridgea, je eden izmed največjih pregreškov v univerzitetnem mestu, ki more imeti za posledico izključitev z univerze. Toda kljub strogim predpisom in tudi strogi kontroli so angleški študentje samovoljni, da je plezanje čez starinske zidove collegeov in skakanje čez široke vodene jarke, ki jih obdajajo, dneven pojav. Prav tako pa je tudi težko kontrolirati študente, ki imajo avtomobile (takih je precej), če izginejo za par uric v London, ki je oddaljen le 70 km pri izvrstni avtomobilski cesti.

Ni čudno, da je proktor najpopularnejša oseba v Cambridgeu. Čisto posebna čuvstva, ki jih goje do njega študenti, pridejo do izraza, če se iz kakega posebnega vzroka zbere večja množica vladanih subjektov države v državi na glavnem trgu mesta. Ker so ob vsaki taki priliki neredi, se naglo pojavi proktor z bullerji. Vsa množica v hipu navali nanje, da nastane splošen upor. V pomoč prihajajo novi in novi bullerji, toda tudi novi in novi študentje, da nastane vsesplošen pretep. Proktor kliče mestno policijo in z njeno pomočjo je revolucija udušena s tem, da kolovodje prespe noč v univerzitetnem zaporu. Lani v decembru je bilo ob neki taki pobuni v eni sami noči v zaporih okoli 30 »revolucionarjev«. Kaj se jim je zgodilo kasneje, se ni razvedelo, toda najbrže ni bilo preveč hudo, ker imajo ti uporji komičen značaj. Angleži pa celo kot profesorji humor.

Pijanost ni razlog, ki bi dovedel študenta do razgovora s proktorjem, dokler ni združena z javnim izgredom. Vzrok je najbrže praktične narave. Če bi univerza ukazala proktorju, da naj bo občutljiv proti študentu, ki ga je omajal alkohol, bi morala uvesti regularno vojsko bullerjev. To bi veljalo posebno ob času, ko preneha tkzv. doba veslaškega treninga. Takrat bi radovedni proktor le po marljivem iskanju našel kakega treznega študenta.

Posledica proktorjeve diktature je pomanjkanje javnih zabavišč v Cambridgeu. Če se navede pol tuceta kinov, eno samo gledališče, ki ga pa more tako imenovati, da ga ne zapeče vest, samo cinik, dve večji in nekaj malih, toda slabo urejenih kavarnic, je že izčrpan seznam »ustanov za razvedrilo«. Študentu, kateremu se zahoče od časa do časa iz teh nezadovoljivih razmer, sta na izbiro dve poti. Če nima avta, uporablja posebno cenene returke na železnici za London ob četrtkih in nedeljah. Ekspresi so tako urejeni, da je mogoče iti v gledališče in se vrniti še pravočasno. Manj podjetni pa si pripravijo sestanke s prijatelji po privatnih sobah, kjer se razgraja, dokler ni mirno srce.

Edina javna zabava v Cambridgeu je kino. Redovito so prenapolnjeni s publiko, ki hoče iz vleči iz svojega denarja čim več zabave. Zato dobi vsak film svojo posebno »Cambridge verzijo«, ki sestoji v tem, da publika po svoje pomaga tonskemu zvočniku.

Predstava se prične, ko se pojavi na platnu tradicionalni lev pri »Metro-Goldwyn-Mayer« filmih. Trikratni gromki »Vau-vau-vau« javlja operaterju, da je publika pripravljena na nadaljnje šikaniranje moderne tehnike. Dokler se vrti žurnal, sprejme vsak del glasno mnenje publike. Ko se pojavlja Mrs. Molison, pozirajoča na svojem aeroplanu, ji prisotni prikažejo svojo blestečo tehniko zvižganja — nepopularna je, ker je pred kamero afektirana. Ko angleška nogometna reprezentanca zmaga je italijansko, udarja vihar aplavza in zadovoljstva ob slike posestnikov nog, ki so očuvale čast Anglije. Ko Duke of Kent v Doveru poljublja pričakovano nevesto, skušajo ne prav nežni onomatopoični glasovi reproducirati zvok poljuba, ki ga ni registrirala diskretna aparaturna tonfilma. Ko se je princesa Marina z zaročencem pripeljala v London, kjer se zopet poljublja z bodočimi sorodniki, so se glasovi v dvorani že toliko izoblikovali, da sličijo na škripanje nenaoljenih koles. Spremljava ob glavnem filmu ne preneha. Dvorana je posebno občutljiva za čuvstvene scene, najboljčlovejša pa za slabe filme, ki jih temeljito izžvižga. Če bi režiserji prisostvovali predstavam v Cambridgeu, bi odstotek produkcije slabih filmov v svetu občutno padel. (Konec prihodnjič.)

SOCIJALNA STRUKTURA SLUŠATELJEV NAŠE UNIVERZE.

Akademska akcija je izvedla letos na univerzi statistično štetje, katerega rezultati predstavljajo izredno važen doprinos k poznanju kulturne in socialne slike razmer, v katerih živi naš študent. Za osnovo temu štetju so služile statistične vprašalne pole, ki jih je prejel vsak akademik ob vpisu skupno z vpisnimi listinami. Da si bo mogel čitatelj ustvariti dovolj jasno sliko o izvedenem štetju, predvsem pa, da bo mogel sam preceniti zanesljivost rezultatov, navajamo glavna vprašanja, v katerih je bilo po svojem namenu statistično štetje osredotočeno. To so vprašanja 11—17 (vseh vprašanj je 18). Enajsto vprašanje (poklic očeta odn. matere) naj bi zajelo socialno provenienco naših akademikov, to je pokazalo, koliko jih je iz kmetijske, delavske in uradniške družine. Vprašanja 12—16 (premoženjske razmere starišev. Koliko je doma še nepreskrbljenih otrok. Kako se vzdržuješ: sam, starši, podpore. Kako se prehranjuješ. Kakšne podpore uživaš) naj bi pa razgrnila sliko imovinskih in v zvezi z 17 vprašanjem (kako je s tvojim zdravjem in zdravljenjem) hkrati socialnih razmer, v katerih naši študenti žive. Vseh vprašalnih pol je bilo izdanih 1609, kolikor je vpisanih slušateljev v poletnem semestru. Oddalo pa je vprašalne pole samo 1273 slušateljev, tako da je slika, ki nam jo daje celokupni material, že iz tega zgozlj formalnega razloga nepopolna. To moramo seveda obžalovati, vendar je tudi ta nepopolnost za nas poučna, ker nam kaže odstotek onih slušateljev, ki se jim ali iz malomarnosti ali iz nezrelosti ni zdelo vredno izpolniti vprašalno polo. Če iz tega vidika cenimo slušatelje po posameznih fakultetah, moremo ugotoviti, da so pokazali največjo resnost medicinci (od 110 slušateljev jih je izpolnilo stat. liste 96, tedaj ca 90%), juristi (576 slušateljev, 521 izpolnjenih stat. list, to je ca 90%) sledi jim tehniki (360 slušateljev, 305 izpolnjenih stat. list, t. j. nad 80%), zelo veliko malomarnost pa so pokazali filozofi (od 408 vpisanih slušateljev je izpolnilo stat. liste komaj 241, tedaj dobra polovica) in teologi (od 155 sluš. samo 110).

Kakšni so rezultati, ki jih je dalo statistično štetje? Da čim bolj izčrpamo naše statistično gradivo, da olajšamo njegovo uporabo in omogočimo kontrolo nad rezultati, hočemo v tej in naslednjih številkah Akademskega glasa objavljati vedno po eno sliko o sestavi slušateljev naše univerze, kot nam jo kaže statistično gradivo, in sicer zdaj iz tega, zdaj iz onega vidika.

Spodnja tabela nam kaže sestavo slušateljev po njih socialnem izvoru. Kot kriterij, smo izbrali tri velike socialne skupine, to je kmete, delavce in uradnike, slednje pa smo še ločili v državne in zasebne uradnike, med katere smo šteli tudi vse v našem primeru maloštevilne svobodne in samostojne poklice. Želeli smo socialne skupine podrobneje specificirati, vendar material sam, kakršen nam je bil na razpolago, tega ni dopuščal.

Za letni semester 1934/35 se nam tedaj pokaže sledeča slika:

kmetski	187	18,4
delavski	26	2,5
drž. uradniki	522	50,3
zas. uradniki	303	29,2
skupaj	1038	100%

Zgornje skupno število slušateljev se ne ujema povsem s številom izpolnjenih statističnih pol, ker so pri nekaterih podatki o socialni provenienci manjkali.

Mi vidimo, da so visokošolske izobrazbe po ogromni večini (ca 80%) deležni samo sinovi in hčerke iz uradniških slojev, dočim je kmetskim, zlasti pa delavskim otrokom pot do univerze skoro popolnoma zaprta. Ker je uradniški stan večinoma nastanjen v mestih ali vsaj večjih trgih ter živi na splošneje v ugodnejših imovinskih in socialnih razmerah kakor kmetski in delavski stan, nam kaže gornja tabela hkrati velik prepad med mestom in deželom ter med posedujočim in neposedujočim slojem.

Navajamo še razčlenitev slušateljstva pod istim vidikom, kakor se nam kaže v okviru posameznih fakultet:

I. Juridična fakulteta:		
kmetski	69	15,0%
delavski	8	2,0%
drž. uradniki	242	52,6%

zas. uradniki	137	30,4%
neizvestni	43	
II. Teološka fakulteta:		
kmetski	43	54,3%
delavski	3	3,7%
drž. uradniki	19	23,5%
zas. uradniki	15	18,5%
neizvestni	7	
III. Medicinska fakulteta:		
kmetski	11	13,1%
delavski	0	0,0%
drž. uradniki	50	59,4%
zas. uradniki	23	28,5%
neizvestni	2	
IV. Filozofska fakulteta:		
kmetski	44	21,1%
delavski	9	4,3%
drž. uradniki	88	42,0%
zas. uradniki	68	32,6%
neizvestni	8	
V. Tehnična fakulteta:		
kmetski	20	9,7%
delavski	6	2,9%
drž. uradniki	123	58,9%
zas. uradniki	60	28,6%
neizvestni	40	

FRAN RAMOVŠ, KARTA SLOVENSkih NAREČIJ V PRIROČNI IZDAJI.

Potreba in posebne prilike so povzročile, da je izšla Ramovševa Karta slovenskih narečij v priročni pa vseeno bibliofilski izdaji. Namenu izdaje je priredil Ramovš spremno besedilo, ki nazorno pojasnjuje karto in omogoča njeno rabo tudi nestrokovnjaku.

Predvsem je razložil pojma dialekt in jezik. »Če govorimo o jeziku, imamo pred očmi skupino dialektov, ki jo veže v enoto eden teh dialektov kot kulturni dialekt« (str. 4). »Knjižni jezik« se od svoje prve rabe razvija, saj je kot občevalni faktor naroda različnim vplivom odprt in dostopen, posebno od strani onih dial., katerih reprezentant je; narod in jezik se medseboj prepletata; razvila sta se iz skupne zgodovine in jezik je kriterij za samobitnost naroda. V takem smislu je torej tudi znanstveno popolnoma pogrešeno govoriti o individualno razvitem slovenskem jeziku kot o »dialektu« ...

Po ugotovitvi faktorjev, ki so delovali, da se je prvotna alpska slovanščina izobrazila v izrazito individualnost v krogu slovanskih jezikov, opiše v 5. točkah nekatere zgodnje pojave, ki jih izkazuje diferenciacija slov. dialektov in označi njihovo razširjenost.

Problem klasifikacije dialektov je načel pravzaprav Ramovš, saj si komaj moremo misliti, da bi mu delo ljudi, ki so se pred njim bavili s slov. dialekti, dajalo pomoč in pobudo. Njihovo ozko gledanje na to vprašanje kaže samo ceno znanstvene fundiranosti in smiselne razdelitve dialektov, ki jo je izvedel Ramovš in zbral zanjo tudi vse potrebne podatke, kakor tudi znanstvene metode, ki jo je za to delo rabil. Radi omejenega prostora posameznih dialektov ne našteva, ampak omenja samo 7 osnovnih dialektičnih baz, tolmači barve, ki na karti označujejo te baze, kakor tudi posamezne dialekte, ki jih itak razjasnjuje še legenda. Posebno zanimivo je označevanje dialektov, na katerih ozemljih so delovali različni vplivi. Tako beremo že iz rabe barv, ki zaznamujejo n. pr. medijski dialekt, da nastopajo tu izoglose iz dolenskega, gorenjskega in štajerskega narečja, ne da bi bilo navesti za razlago tega dejstva kakega primera. Nadalje navaja Ramovš faktorje, ki so delovali pri razčlenjevanju alpske slovanščine. Upoštevanje teh faktorjev kaže, kako globoko je klasifikacija dialektov utemeljena, dasi ve, da predstavlja njegova grupacija v izrazito lingvističnem smislu samo »zunanjo sliko, ki skuša podati različnost jezikovnega razvoja na ta način, da zdaj bolj plastično, zdaj bolj medlo pojave grupira« (str. 11). Točno definicijo sodobnega stanja jezikovnih dejstev bi dalo kartografsko podajanje vsake posamezne izoglose (dial. pojava), pri razlagi katerih pa je treba upoštevati vse tiste faktorje, ki jih je upošteval Ramovš pri svoji grupaciji, tako da je ta za dogleden čas vzorna in popolna.

Preden je Ramovš dialektološko karto izdelal, je opravil ogromno delo. Nad 1000 jezikovnih pojavov je pregledal na kakih 140 operacijskih bazah, to je v krajih, ki jih je poprej določil na

podlagi študija političnih razmer v preteklosti, kulturnega miljenja, socialnih vezi, geografskega položaja itd. Pri svojem raziskavanju stalno upošteva celokupnost slovenskega naroda in teritorija in tako prihaja človeku vedno na misel naša nenaravna razkosanost.

Škoda je le, da je izšla izdaja s tako važnim spremnim besedilom kot bibliofilski knjiga, ki bo v par mesecih razprodana. Kot priročna in cenena izdaja bi gotovo v večji meri izvršila svojo važno nalogo.

Prva izdaja Ramovševih Dialektoloških kart l. 1931 ni imela le visoke znanstvene, ampak tudi splošno kulturne in celo aktualne pomen. Tudi nova izdaja te svoje cene ni izgubila.

NEMŠKI ŠTUDENTI V LJUBLJANI.

V Ljubljani, dne 22. marca 1935.

Nemški študentje na obisku.

Ni res, da sem jaz »ljubljanški kolega« pisca tega članka, res pa je, da nisem njegov kolega.

Ni res, da sem član »Jadrana«, res pa je, da sem bil član »Jadrana« le nekaj tednov l. 1928.

Ni res, da sem član »Edinstva«, res pa je, da nikoli nisem bil član »Edinstva« in tudi nisem mogel biti, ker sem bil, ko se je »Edinstvo« ustanovilo, vpisan na zagrebški Univerzi.

Ni res, da sem »jugoslawischer nationalsozialistischer Student«, res pa je, da sploh nisem študent.

Ni res, da sem dal »nacionalno socialističnim tovarišem« iz Reicha »nekatero informacijo in naslove za Zagreb in Beograd«, res pa je, da sem dal nacionalno socialističnim študentom le informacijo med ljubljanskimi akademiki, »o neštetihi brezposelnih« v Jugoslaviji, in drugih vprašanjih, ki so mi jih ti nemški nacionalno socialistični akademiki izrecno stavili in to šele po razgovoru z gospodom Turnškom in Cenčičem.

Ni res, da sem nemške študente svaril pred slabo družbo, res pa je, da sem jih svaril pred komunističnimi agitatorji in informatorji-akademiki.

Ni res, da smo skupno spremili goste na vlak, res pa je, da smo spremili goste na vlak le dva moja prijatelja in jaz.

Bojan Šantel, dipl. phil.

TOVARIŠI!

Širite naš list tudi izven akademskih krogov.

IZ TISKOVNEGA ZAKONA.

Uredništvo opozarja na rzsodbo Stola sedmorice B z dne 9. 2. 1926 kl 470/26, po kateri je objaviti vsak popravek in ni treba, da popravljaec dokaže neresničnost članka; mogoče, da so činjenice, ki jih navaja popravljaec, neresnične ali zavite — urednik jih mora natisniti, čim so naperjene zoper činjenice, ki jih je preje navedel.

KONCERT APZ.

Za nami je nov veliki nastop Akademskega pevskega zbora. Letošnji koncert dne 1. aprila je privabil kljub temu, da je skoro vsak teden kaka glasbena prireditev, izredno število obiskovalcev, med katerimi je bilo izredno gostov z dežele in ostalih slovenskih mest. Publika je bila izbrana, da je bil večer obenem svečan in topel. Kajti zanimivo je, da je skoro izostala oficialna ljubljanska publika, ki prihaja na slične prireditve, da razkaže najnovejše toalete. V dvorani je prevladovala mladina. Videli pa smo v svoje veliko veselje tudi nekatere izmed tistih naših ljudi, ki sicer ne posečajo sličnih prireditev, pa jih je slovenska narodna pesem, zapeta po zboru, ki jo je pel s pobožnostjo, izvabila v veliko dvorano. Ne pozabni so bili prizori pred vhodom v dvorano, ko so nekateri gostje iskali vstopnic, ki jih pri blagajni ni bilo in povedali, da so prilšli na koncert iz daljnih Haloz. Seveda jih je akademska mladina sprejemala z odprtimi rokami. Morda bi kazalo, da bi se izbrane pesmi iz obeh dosedanjih večerov narodne pesmi zapele kje na odprtem, toda akustičnem prostoru, kjer bi jih lahko poslušale množice ljudi, ker se zdi, da imajo zanje veliko smisla. Toda Unionska dvorana jim ni dostopna. Akademiški zbor bi se tako oddolžil svojemu ljudstvu.

APZ bo radi gostov, ki v ponedeljek pri razprodani dvorani niso dobili vstopnic, svoj koncert ponovil. Po ponovitvi prinesemo o nastopu obširno poročilo svojega glasbenega referenta.

S tovariši iz zborov smo njihovega uspeha in tudi velikega dela, ki so ga opravili, veselili.

PONOVA PROSNJA NAROČNIKOM.

Uprava »Akademskega glasu« je pred štirinajstimi dnevi razposlala vsem naročnikom iz neakademskih vrst položnice s prošnjo, da poravnajo zaostalo naročnino. Prosimo vse tiste, ki svoje dolžnosti doslej še niso mogli izpolniti, da nam sedaj v začetku meseca pošljejo naročnino. Pri ljubljanskih naročnikih pa se bo v bližnjih dneh zglasil naš inkasant in prosimo, da ga ne odženejo.

PO UNIVERZI.

SENAT BO ZNOVA SKLEPAL O ZIDAVI.

»Akademska akcija za univerzitetno knjižnico« je znova naprosila g. rektorja, da se odloči za začetek zidave univ. biblioteke. Res, da ni državnega denarja, ker zakon o drž. proračunu ni izšel, sedanje dvanajstine pa so le posnetek prvih štirih mesecev lanskega proračuna, kjer seveda ni bilo postavke za knjižnico. Toda vodstvo akcije po bogatih dosedanjih izkušnjah kljub temu sili v takojšen začetek in opravičuje to s tehtnimi razlogi. Če ne bodo delane grobe pogrške in bodo ostala prizadevanja živa, bo morda Nar. skupščina sprejela predloge dveh prejšnjih vlad. Dotlej pa bi imel rektor univerze sledeča sredstva za zidavo:

200.000 Din iz banov. proračuna 1934/35., ki so bili v preteklih dneh v Beogradu, tik preden bi zapadli, še s težavo rešeni;

200.000 Din iz banov. proračuna 1935/36, ki bodo nakazani v sedaj z ministrskim odlokom ustanovljeni fond, čim bo potrjen celotni banov. proračun;

300.000 Din, ki jih bo dal kot brezobrestno posojilo Univerzitetni zaklad in

100.000 Din, ki so bili nabrani kot posebni kamni za univ. biblioteko.

Z 800.000 Din bi se lahko sezidali temelji, kletni prostori in pritličje do I. nadstropja brez stropne betonske plošče. Tega dela bi bilo ravno do jeseni, ko bi prišel državni prispevek ali pa morebiti tudi banovinsko posojilo v približnem iznosu 1.500.000 Din.

Predlog Akademske akcije je realen in izvedljiv. Tudi senat univerze, v katerega rokah je sklep, ali bo rektor pričel s pripravljanim delom

za zidavo, se bo moral končno uveriti, da živimo v zelo težkih razmerah, ki zahtevajo prožnih, živih in delavnih ljudi, ki znajo ustvarjati uspehe tudi v težkih situacijah in bo zato ustregel želji, ki je danes lastna celokupnemu dijaštvu.

Hotenje dijaštva, ki je vložilo v delo za knjižnico toliko svojih sil, mu mora biti pri presoji položaja važnejše, kot pa nekatere ovire, ki jih še vedno vidi, a jih je že vendar treba pozabiti ali spraviti s poti.

Z vero pričakujemo sklepov seje senata, ki bo zasedal danes 5. aprila t. l. Če bo g. rektorju poverjena naloga za zidavo, mu bo kot vedno doslej stalo dijaštvo z vso požrtvovalnostjo ob strani.

ODBOR DSJF JAVLJA:

Odbor DSJF je sklenil ponovno oživiti delo za tesnejšo povezanost med akademiki juristi. Ker je to možno le s pogostimi sestanki, na katerih se obravnavajo aktualna vprašanja, ima odbor v programu več predavanj.

Kot prvo bo v petek, 12. t. m. ob 15 predavanju prof. dr. Bilimovića: »Problem načrtnega gospodarstva«. — Tovariši in tovarišice! Udeležite se predavanja polnoštevilno, ker bomo v nasprotnem slučaju smatrali vse podobne sestanke za nepotrebne.

Radevolje bomo upoštevali v bodoče pri izbiri predavateljev in tem morebitne želje tovarišev in tovarišic.

NOVI ODBORI:

Na 29. rednem občnem zboru DSJF, dne 16. marca 1935 je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik: Polič Zoran, cand. iur., podpredsednik: Erjavec Janez, cand. iur., tajnik: Klemenčič Tone, cand. iur., blagajnik: Jogleč Jože, cand. iur., knjižničar: Rednak Josip, stud. iur., gospodar in arhivar: Peterin Stanko, cand. iur., referent za skripta: Krže Janez, cand. iur.; revizorja: Pavlič Marjan, cand. iur., Röger Tone, cand. iur.

Na rednem občnem zboru društva slušateljev teološke fakultete je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik: Močnik Jože, podpredsednik: J. Žabkar, O. T., tajnik: Golob Melhior, blagajnik: Avguštin Albin, odbornik: Zaletel Vinko, revizorja: Vovk Jože in Žerjal Stane.

AKADEMSKI GLAS IN ZIMSKA POMOČ STA SE IZSELILA.

Uprava lista in »Zimska pomoč«, ki sta imela doslej skupen lokal v Wolfovi ulici, sta se izselila. Tako za »Zimsko pomoč« kot »Akademijski Glas« je pošiljati odslej vso pošto na univerzo.

IZ TUJIH UNIVERZ.

IZ TRETJEGA REICHA.

Nemški študentovski mesečnik »Der deutsche Student« prinaša v letošnji marčevi številki zanimiv izvleček »Zakona zoper prenapolnjenost nemških šol in visokih šol«. (Gesetz gegen die Ueberfüllung deutscher Schulen und Hochschulen):

Čl. 1. Pri vseh šolah, razen obveznih in visokih šol, naj se število dijakov v toliko omeji, da se zajamči temeljita izobrazba in da se zadovolji potrebi poklicev.

Čl. 2. Deželne vlade naj ugotove v začetku vsakega šolskega leta, koliko učencev sme kaka šola na novo sprejeti in koliko študentov vsaka fakulteta.

Čl. 3. V onih tipih šol in fakultet, kjer je število obiskovalcev v posebno ostrem nesoglasju s potrebo poklicev, naj se v šolskem letu 1933 število že sprejetih učencev in študentov v toliko zniža, v kolikor se lahko doseže brez prekomerne strogosti, da se upostavi primerno ravnotežje.

V Nemčiji je bilo število abiturientov v letu 1933. 43.000. Število, ki je določeno za leto 1934. za sprejem na visoke šole, je določeno na 15.000.

Ta kulturni zakon je izdala nacionalnosocialistična vlada 25. aprila 1933.

KONGRES STUDENTOV VZHODA.

Za božič 1. 1934. se je vršil v Rimu kongres orientalskih študentov (Confederation des étudiants orientaux CEO). Udeležilo se ga je 120 delegatov petnajsterih narodnosti. Sklenili so na kongresu, da si bodo ustanovili svoj urad v Evropi, ki pa ne bo stalno na enem kraju. Med posvetovanji pa je prišlo do nesoglasnosti, dve tretjini delegatov je iz protesta odpotovalo. Zaključek: izvoljena sta dva predsednika, eden večine, ki je zapustila kongres, drugi manjšine, ki je kongres nadaljevala.

Značilno za ta kongres je, da se je ministrski predsednik zelo trudil, da bi bil ravno v Italiji centrom študija orientalskih narodov. Razgovarjal se je tozadevno osebno z dijaki, ki so bili zelo gostoljubno sprejeti.

Knjigarna

KLEINMAYR & BAMBERG

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta št. 16

nudi Vam največjo zalogo tu in inozemskih knjig vseh znanstvenih panog, daje nasvete v literarnih vprašanjih in ima vedno najnovejše sezname svetovne literature na razpolago. Oglejte si v trgovini brezobvezno obširno zalogo znanstvenih novosti. — Proti izvestni garanciji se dobivajo knjige tudi na odplačevanje.

Nogavice-rokavice

zimske triko-perle, srajce, kravate, žepni robci, modni in športni predmeti, itd.,

najugodnejše

pri trdkih

Josip Petelinc, Ljubljana

za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Akademiki 10% popusti

Gg. akademikom

se priporočam za vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela

A. Janežič, knjigoveznica

Ljubljana, Gregorčičeva ul. št. 5

POVEČANJE PRIHRANKOV VAM OMOGOČIMO KLJUB TEŽKIM ČASOM

Ničesar drugega Vam ni treba napraviti kot, da od svoje plače, oziroma dohodkov odločite, četudi najmanjši, a zato stalni znesek za svojo bodočnost.

Samo načrtno varčevanje Vam pri sedanjih pičlih dohodkih zagotovi, da dosežete svoj načrt, cilj, za katerega je potreben denar za izlet, tečaj, šolanje, zidavo, gospodarsko osamosvojitve, preskrbo za starost, bolezen ter doto itd.

Ta denar **se Vam obrestuje** po izredno ugodni obrestni meri ter samo ob sebi umevno tudi **redno izplačuje**.

Na ta način spravite svoj prihranek varno, plodonosno, vsak čas razpoložljivo. Blagovolite se obrniti le pismeno ali osebno na

HRANILNICO DRAVSKE BANOVINE

LJUBLJANA CELJE MARIBOR